

פרק ראשון

קראו את הסיפור וענו על השאלות שבעמודים הבאים:

מַרְק גְּרִזֵן / יהודה אטלס

מתוך: סיפורים שאהבתי, יהודה אטלס, הוצאת שבא 1985

מעשה בנֶדַד אחד, שעשה ימים רבים בדרך והגיע לכפר שכל תושביו היו ידועים כקמצנים. בכיסו לא הייתה פרוטה והוא היה רעב וצמא, כי זה זמן רב שלא באה אל פיו ארוחה הגונה.

התדפק על דלת אחד הבתים כדי לבקש מעט אוכל להשיב את נפשו. 5 אולם, את הדלת פתחה איכרה זעופת פנים, שהעיפה מבט בוחן בבגדיו הבלויים ובצרורו הדל והבינה מיד, כי זה לא יוכל לשלם לה עבור ארוחתו.

"רחמי עליי", פנה אליה, "אם לא אוכל דבר מה - אגווע כאן, לעינייך!"

"אין לי דבר בבית", פִּיחָשָה האיכרה, "כל האוכל אזל".

10 "אולי", ניסה האיש, "פרוסת לחם?"

"אף לא פירור!" פסקה האישה.

"אולי זנב דג מלוח?"

"אין זנב ואין דג. הַמְצֵוּה ריק".

"אולי אגס, אולי מעט כרוב?"

15 "כל הַפְּרוֹת והירקות אזלו", אמרה האיכרה בַּמְצַח נְחוּשָה, וכבר עמדה לְטְרוֹק בפניו את הדלת.

"אולי", אמר האיש, "יש בְּיָדְךָ במקרה גרזן?"

"גרזן?" התעוררה סקרנותה, "ולשם מה לך גרזן?"

"אילו היה בידך גרזן - גרזן ישן אפילו - כי אז הייתי מלמד אותך איך 20 לבשל מרק גרזן. שְׂוִי בְּנַפְשֶׁךָ, מרק נפלא מגרזן ותו לא! מאותו הגרזן ניתן לבשל מרקים הרבה".

"ומי שמע על מרק מגרזן?" שאלה האיכרה בחשדנות.

"חוכמה עֲתִיקַת יוֹמִין היא", השיב, "שלמדתי מפי סבתי, מנוחתה עדן,

שלמדה היא מפי סבתה. מרק כזה היה עולה בְּשֶׁכֶּבֶר הַיָּמִים על שולחנות
25 רוזנים ומלכים".

חֶשֶׁה הַאִיִּשָּׁה כִּיצַד פִּיָּה מִתְמַלֵּא רִיר וְחֹשֶׁבֶה בְּלִבָּהּ: אִם יִלְמַד אוֹתִי נִגְדֵּז זֶה
אֵיךְ לְהַתְקִין מֶרֶק מִגְרִזֵּן יִשָּׁן, אוֹכֵל לְחֶסֶד בְּהוֹצָאוֹת וּלְאַסּוֹף דֵּי כֶסֶף כְּדֵי
לְקַנּוֹת לִי שְׂמֵלָה חֲדָשָׁה. פִּתְחָה אֶת הַדֶּלֶת לִפְנֵי, הַבִּיֵּאָה מִן הַמַּחֲסָן גְּרִזֵּן
יִשָּׁן, וְאָמְרָה: "הֵא לָךְ גְּרִזֵּן - לְמַד אוֹתִי אֵיךְ מִבְּשָׁלִים מִמֶּנּוּ מֶרֶק, כְּדֵי שֶׁנִּשְׁבַּע
30 שְׁנִינִי".

בַּחַן הָאִישׁ אֶת הַגְּרִזֵּן מְכַל צַדְדֵי, הַקִּישׁ עֲלָיו בְּאֶצְבַּע, קִירַב אוֹתוֹ לֵאפוֹ,
וְאָמַר: "אָהֵמ... גְּרִזֵּן מְשׁוּבַח. מְטִבֵּעַ בְּרִיאוֹתוֹ נֹעֵד לְהַתְקִנַּת מֶרֶק לְאַנְיָנִי טַעַם.
וְעַתָּה, הַבִּיֵּאֵי נָא סִיר גָּדוֹל, מֵלֵא מִיָּם".

הַבִּיֵּאָה הָאִיכְרָה סִיר וּמִיָּם, וְהִהָלֵךְ שְׁפַת אוֹתוֹ עַל גְּבֵי הַכִּירָה, רַחֵץ אֶת
35 הַגְּרִזֵּן הַיֵּטֵב וְהַטִּיל אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ, כְּשֶׁהָאִישָּׁה בּוֹחֶנֶת אֶת כָּל מַעֲשָׂיו בְּעֵינָיִם
מִשְׁתָּאוֹת.

כְּשֶׁחָלּוּ הַמִּיָּם מִבְּעֵבְעִים בִּיקֶשׁ תְּרֻדָּה, בַּחֵשׁ וּבַחֵשׁ וְאַחַר טַעַם מִן הַמֶּרֶק
בְּקֶצֶה לְשׁוֹנוֹ. "לֹא רַע, לֹא רַע", מְצַמֵּץ בְּשִׁפְתָיו, "לֹא רַק הָיוּ בְּבֵיתְךָ מַעֲטֵ שׁוּם
וּבְצִלִּים אַחְדִּים - הִיָּה הַמֶּרֶק מְשִׁבִּיחַ עוֹד יוֹתֵר. אֲבָל אִמְרַת שֶׁהַמְּצִיָּה רִיק..."
40 "אַלְךָ וְאַחֲפֶשׁ", אָמְרָה הָאִיכְרָה. "אוֹלֵי אֲמַצָּא מִשְׁהוֹ".

כְּשֶׁהַבִּיֵּאָה לוֹ שׁוּם וּבְצִלִּים הִטִּילָם לְמִיָּם, בַּחֵשׁ שְׁעָה קְלָה, טַעַם שׁוֹב, וְאָמַר:
"נִפְלֵא, נִפְלֵא. אֵךְ אֵילוֹ הָיוּ בִּידְךָ עוֹד קִישׁוֹאִים אַחְדִּים, וְגוֹרִים, וְשְׁנִיִּים-

שלושה תפוחי אדמה - יהיה זה מרק שאפילו קיסרים אינם זוכים
 לשְׁכָמוֹתָו. אבל, אם אין - יהיה עלינו להסתפק במה שיש..."
 45 "נדמה לי", אמרה האיכרה, "שבמרתף נשארו עוד מעט מכל אלה. ארד
 ואביא".

מְשֵׁהוּטְלו הירקות לסיר, החלו אֲדֵי נִיחוּחַ להתפשט בחלל הבית. לאחר
 שטעם הטבח המופלא שוב מן המרק הביע צערו על שאין בבית מעט
 אפונים, ושעועית, ואטריות, ולאחר שגם אלה נמצאו "בדרך נס", הניע
 50 ראשו בצער על שאין בבית נְתָחִים אחדים של בשר מעושן, שהיו משביחים
 את טעמו של מרק הגרזן עד כדי כך שהיה מעורר אף את קנאת האֱלִים.

אצה־רצה האישה מן המטבח אל המְזֻנָה, הטריחה רגליה אף אל גינת
 הַיָּרֵק, הביאה לו גם מלח ופלפל וקוֹרֵט שמן מובחר, שנמצאו בדרך פלא
 בבית ה"ריק". בְּעֵבְעוּ מִי המרק, והאיש טועם ומוסיף, טועם ומתבל,
 55 טועם ומְצַקֵּק בלשונו ומבקש עוד.

כעבור שעה ארוכה הֵסִיר את הסיר מן הכירה, הוציא את הגרזן מתוכו
 וְהִטִּילו לקרן זוית. "ועכשיו", אמר, כשהוא יוצק את המרק לשתי קערות
 עמוקות, "עכשיו המרק מושלם".

טעמה האיכרה מן המרק - והנה לא בא בְּבוֹשָׁם ההוא.
 60 "מי יכול היה להאמין", מלמלה לעצמה בפה מלא, "שמגרזן אחד ישן
 ניתן להכין מרק מלכים כה משובח... ודרך אגב", הוסיפה, "בפינת המחסן
 ראיתי גם מחרשה ישנה. האם חושב אתה שתוכל להתקין ממנה צָלִי?"

השאלות

1. הַנְּוֹד דַּפֵּק עַל דַּלַּת בֵּיתָה שֶׁל הַאִיכָרָה. מָה הוּא בִּיקֶשׁ?

מה הייתה תשובת האיכרה לַנְּוֹד?

2. כִּיצַד הַצְּלִיחַ הַנְּוֹד לִשְׁכַּנְעַת אֶת הַאִיכָרָה לְהַכְנִיֵס אוֹתוֹ לְבֵיתָה?
הַקִּיפּוֹ אֶת הַתְּשׁוּבָה הַנְּכֹנָה.

א. הַנְּוֹד אָמַר לָהּ שֶׁהוּא רֵעֵב וְצָמָא.

ב. הַנְּוֹד הַבְּטִיחַ לְלַמַּד אוֹתָהּ לְהַכִּין מֶרֶק גְּרִזָּן.

ג. הַנְּוֹד הַתְּחַיֵּב לְשֵׁלֵם לָהּ עֵבוֹר הָאֲרוּחָה.

ד. הַנְּוֹד סִפֵּר לָהּ שֶׁהוּא מִמְשַׁפַּחַת רוֹזְנִים וּמַלְכִים.

3. סַדְרוּ אֶת הַמְשַׁפְּטִים הַבָּאִים לְפִי סֹדֵר הַהִתְרַחֲשׁוֹת בְּסִיפּוֹר.

הַנְּוֹד הִרְעִב הַגִּיעַ לְכַפֵּר לְבַקֵּשׁ אוֹכֵל.

הַאִיכָרָה וְהַנְּוֹד אָכְלוּ אֶת הַמֶּרֶק וְנִהְנוּ.

הַנְּוֹד הַצְּלִיחַ לְהַכִּין מֶרֶק טַעִים.

5 הַאִיכָרָה הַצִּיעָה לַנְּוֹד לְהַכִּין צֵלִי מִמַּחְרָשָׁה.

הַנְּוֹד הֶעֱנִי שׁוֹטֵט יָמִים רַבִּים בְּדַרְכִים.

4. בְּסִיפּוֹר כָּתוּב:

"וְעַכְשִׁיו", אָמַר, כִּשְׁהוּא יוֹצֵק אֶת הַמֶּרֶק לְשֵׁנֵי קַעְרוֹת עִמּוֹקוֹת, "עַכְשִׁיו הַמֶּרֶק מוֹשֵׁלם".

כִּיצַד הַצְּלִיחַ הַנְּוֹד לְהַכִּין מֶרֶק מוֹשֵׁלֵם מִגְּרִזָּן?

5. לפניכם משפטים ובהם מילים וביטויים מן הסיפור. התאימו לכל מילה מודגשת את הפירוש המתאים לה ממחסן המילים.

דוגמה: האיכרה אמרה לנָד שכל הפרות **אזלו**. _____ (נלאו)

_____ **אדי ניחוח** עלו מן הסיר והתפשטו בכל הבית. _____
 _____ האיכרה **כיחשה** ואמרה לנָד שאין לה אוכל בבית. _____
 _____ האיכרה פתחה את הדלת **זעופת פנים**. _____

מחסן מילים: ריחות נעימים, נגמרו, אוויר חם, רקובים, שכחה, שיקרה, כעוסה, מבוהלת

6. בחרו את התכונות המתאימות לנָד:

- א. עקשן וחרוץ
- ב. קמצן ועצלן
- ג. שקרן וטיפש
- ד. פיקח וערמומי

הביאו מן הסיפור מעשה המדגים את התכונות שבחרתם.

7. איזה משפט מבין המשפטים האלה מלמד על ה**שינוי** בהתנהגות של האיכרה אל הנָד?

- א. האיכרה הבינה מיד כי זה לא יוכל לשלם לה עבור ארוחתו.
- ב. "ומי שמע על מרק מגרזן?" שאלה האיכרה בחשדנות.
- ג. אם ילמד אותי נָד זה איך להתקין מרק מגרזן ישן, אוכל לחסוך בהוצאות...
- ד. "כל הפרות והירקות אזלו", אמרה האיכרה בִּמְצַח נְחוּשָׁה.

8. בסוף הסיפור האמינה האיכרה שבאמת אפשר להכין מרק מגרזן. הביאו דוגמה המוכיחה זאת מן הסיפור.

בְּתֵיבְתְּכֶם הִקְפִּידוּ
עַל הַנִּסּוּחַ, עַל סִימְנֵי
הַפִּיּוּק, עַל פְּתִיב נְכוּן
וְעַל פְּתִיב יָד בְּרוּר

9. מה דעתכם על התנהגותה של האיכרה בסיפור? נמקו את תשובתכם.

10. בשורה 45 כתוב:

"במרתף נשארו עוד מעט מכל אלה ארד ואביא".
איזו מילה יכולה להחליף את המילה **אלה**?

- א. הגרזנים
- ב. הירקות
- ג. התבלינים
- ד. הקיסרים

11. בסיפור כתוב:

הביאה לו גם מלח ופלפל וקורט שמן מובחר, שנמצאו בדרך פלא בבית ה"ריק".
המילה **ריק** מופיעה במירכאות כדי להדגיש ש:

- האיכרה חשבה שהבית ריק
- אין אוכל בבית
- הבית לא היה באמת ריק
- המילה ריק חשובה